

صنایع روستایی عاملی تأثیرگذار بر فرایند توسعه اقتصادی و اجتماعی

« نمونه: روستاهای بومهن »

دکتر اسماعیل نصیری

استادیار دانشگاه پیام نور

E.mail: esmael.nasiri@yahoo.com

چکیده

استراتژی ورود صنایع به نواحی روستایی به عنوان راهکاری جهت توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای در حال توسعه تلقی می‌شود. مسلم است که نواحی صنعتی روستایی باعث جذب صنایع کوچک در روستاها موجب تقویت اقتصاد روستایی، افزایش ارزش افزوده مواد تولیدی، ایجاد مشاغل، صرفه‌جویی در مصرف سرمایه‌ها می‌شود. در این تحقیق به منظور ارزیابی تأثیر نواحی صنعتی در توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی، ده روستا که (که در این بین پنج روستا دارای صنایع و پنج روستا فاقد صنایع هستند) در پیرامون شهر بومهن که در ۴۰ کیلومتری کلانشهر تهران واقع شده است به عنوان جامعه نمونه انتخاب شدند. نتایج به دست آمده از این تحقیق که با استفاده از روش‌های آماری (پارامتری و ناپارامتری) و مطالعات میدانی در سال ۱۳۸۶ به دست آمده، بیانگر آن است که در دو جامعه نمونه از ده شاخص برگزیده (خوراک، پوشاک، کیفیت مسکن، رضایت و ثبات شغلی و عدم مهاجرت و انگیزه ماندگاری و ...) در روستاهای مورد مطالعه تفاوت معناداری را نشان می‌دهند.

واژگان کلیدی: صنایع روستایی، فرایند توسعه روستایی، بومهن، شاخص‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی.

۱. مقدمه

بررسی مقوله راهبردهای توسعه روستایی در کشورهای جهان سوم نشان می‌دهد که هر یک از این کشورها متناسب با ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی خود رویکردهای متفاوتی را در این زمینه داشته‌اند. یکی از راهبردهای مهم توسعه در ایران در دهه های ۱۳۵۰، ۱۳۶۰، ۱۳۷۰ استراتژی صنعتی کردن روستاها و طرح ایجاد نواحی صنعتی روستایی است (اختر، ۱۳۸۳: ۹۳).

هرچند گسترش خدمات زیربنایی از عوامل بسترساز توسعه روستایی تلقی می‌شوند، اما نیل به توسعه یکپارچه و پایدار روستایی تدوین برنامه‌هایی را ایجاب می‌نماید که به‌تواند بنیان های اقتصادی جوامع روستایی را تقویت نماید. زیرا با توجه به این که شالوده اقتصاد روستایی بر بخش کشاورزی متکی است، علی‌رغم سرمایه‌گذاری‌های دهه‌های اخیر هنوز پویایی لازم را به دست نیاورده است (حسینی، ۱۳۸۱: ۲۳). با توجه به محدودیت منابع تولیدی و ظرفیت اشتغال‌زایی بخش کشاورزی که قادر به نگهداری نیروی آزاد شده روستایی نمی‌باشد و بالا بردن ضریب اشتغال‌زایی در بخش صنعت و مسأله وابستگی آن به تولیدات کشاورزی، مقوله گسترش صنایع در نواحی روستایی مطرح می‌شود. (Abraham, 2004: P13). هر چند این مقوله برای اولین بار در برنامه عمرانی دوم (قبل از انقلاب) مطرح شده است، لیکن چون رویکرد اصلی برنامه‌های عمرانی ماقبل انقلاب در بخش صنعت بر استراتژی توسعه صنعتی در نقاط شهری استوار بود، صنایع روستایی هیچگاه نتوانسته جایگاه واقعی خود را در عمران روستایی بیابد. (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۴: ۲۰-۱۷).

در سال‌های آغازین انقلاب اسلامی نیز عمده فعالیت‌های روستایی به اجرای طرح‌های زیر ساختی و فیزیکی معطوف بود. تا این که در برنامه اول توسعه اقتصادی - اجتماعی جمهوری اسلامی ایران، صنایع روستایی به لحاظ اهمیتی که در بالا بردن سطح درآمد روستاییان و ایجاد زمینه‌های ارتقاء تکنولوژی فعالیت‌های سنتی و بومی داشته است، مورد توجه قرار گرفت یکی از

طرح‌های دولت در این برنامه «ایجاد نواحی صنعتی روستایی است (وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۸۵: ۲۳-۲۰).

یکی از سیاست‌های اساسی دولت در توسعه روستایی تنوع بخشیدن به اقتصاد روستا، جلوگیری از مهاجرت بی رویه از مناطق روستایی به مناطق شهری، کاهش نابرابری‌های فضایی بین مناطق شهری و روستایی است که این اهداف کلی در قالب برنامه‌ها و طرح‌هایی تدوین شده و به صورت هدایت شده در بخش‌های مختلف کشور به‌ویژه در نواحی روستایی در حال اجرا است. در این زمینه گروهی از محققان توسعه روستایی، صنعتی شدن روستا را به‌عنوان سنگ بنای استراتژی توسعه آینده مورد بحث قرار داده و معتقدند صنعتی شدن روستایی در چارچوب طرح جامع ملی و نیز افزایش نرخ صادرات در جهت ایجاد تعادل در تراز پرداخت‌ها با سه هدف عمده اصلاح درآمد سرانه، کاهش بیکاری و کاهش عدم تعادل بین منطقه‌ای امری اجتناب‌ناپذیر در فرآیند توسعه اقتصادی است. به این مهم در دو دهه اخیر استقرار صنایع در روستا در قالب شهرک‌ها و نواحی صنعتی در دستور کار مسئولان و برنامه‌ریزی کشور قرار گرفته است (کلانتری، ۱۳۸۰: ۲۴-۱۵).

صنایع روستایی به‌دلیل ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و کاهش فقر در جامعه روستایی به ویژه در جوامعی که اقتصاد کشاورزی حکمفرماست از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. مسائل و مشکلات زیستی، اختلاف درآمد و سطح زندگی بین جوامع شهری و روستایی که از عوامل مهم مهاجرت‌های روستایی - شهری است، بسیاری از برنامه‌ریزان را به اتخاذ استراتژی‌های جدید توسعه روستایی به‌ویژه صنعتی کردن روستاها وا داشت. بنابراین باید به متنوع‌سازی اقتصاد روستایی و کارا نمودن آن از طریق ایجاد انواع فعالیت‌های اقتصادی به خصوص صنعتی کردن روستاها توجه نمود (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲: ۱۵۲).

نظریه صنعتی شدن مناطق روستایی به‌عنوان یک کاتالیزور در جهت ایجاد اشتغال و افزایش درآمد و آخرین چاره کار برای حل مشکل فقر مناطق روستایی، هم‌اینک بخشی بالقوه در جهت حل مشکل بیکاری برای مناطق محروم روستایی محسوب می‌گردد (ورنون، ۱۳۷۲: ۴۸).

بر اساس این دیدگاه صنعتی شدن روستا و گسترش فعالیت‌های غیر کشاورزی عاملی در افزایش رفاه و تأمین کالاها و خدمات ضروری برای خانوارهای روستایی محسوب می‌شود. تأثیرات و نفوذ صنعت در مناطق روستایی ضمن ایجاد اقتصادی فال می‌تواند دارای اثرات تکثری باشد، به طوری که تجربیات کشورهای متعدد نشان می‌دهد هر تغییری ساختاری از طریق صنعتی شدن نه تنها نقش اقتصادی با ارزش در مناطق روستایی ایجاد می‌کند بلکه منجر به اقتصاد خود رانشی می‌شود (Wetize, 2006 : 63). بر این اساس صنعتی شدن می‌تواند نقش بسیار مهمی در توسعه روستایی از طریق افزایش تولیدات روستایی، بهره‌برداری، ایجاد فرصت‌های شغلی، تأمین نیازهای اساسی و ایجاد پیوند با دیگر بخش‌های اقتصادی ایفا نماید.

مفهوم نواحی روستایی در اواخر قرن نوزدهم در کشورهای صنعتی به‌عنوان وسیله‌ای برای ترویج برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه صنعتی روستاها ظاهر شد. (Small, 2006: 18)

ساده‌ترین تعریف برای یک ناحیه روستایی عبارت از: «قطعه بزرگی که بین صنایع مختلف هم زمان تقسیم شده و توسعه یافته است و ویژگی آن امکان تقسیم زیر ساخت‌ها و نزدیکی زیاد کارگاه‌های صنعتی روستایی است».

در حقیقت نواحی صنعتی روستایی مکان‌های منطقه بندی شده برای فعالیت‌های صنعتی هستند که در آن‌ها زیربناها چون جاده، نیرو و سایر خدمات و تجهیزات برای تسهیل در رشد صنایع روستایی باشد (Pears, 2007: 48-53).

دلایل تأسیس نواحی صنعتی روستایی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه عبارتند از: - پیشبرد توسعه اقتصاد روستایی به لحاظ شتاب در توسعه اقتصادی، ایجاد فرصت‌های شغلی در روستاها، تمرکز زدایی صنعت و اشاعه منافع ناشی از صنعتی شدن به‌صورتی یکنواخت تر در روستاها، ارتقاء و افزایش بازدهی و تولید در صنایع کوچک و متوسط روستایی (Cral 2007: 31).

بنابراین صنعتی شدن یک تصمیم سرنوشت ساز در زمینه توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای جهان سوم است و ضرورتی غیرقابل انکار می‌باشد. و صنعتی شدن روستایی به‌عنوان

قسمتی از سیاست توسعه همه جانبه روستایی که قادر است هم با ایجاد فرصت‌های شغلی و هم با تأمین نیازهای اساسی جمعیت روستایی گامی در جهت توسعه روستایی باشد، معرفی شده است. لذا کوشش برای تمرکز زدایی پاره‌ای از صنایع به خصوص صنایع تبدیلی جهت استفاده بهینه از منابع محلی برای افزایش تولید و مصرف در ابعاد محلی حرکتی ضروری جهت حصول به توسعه روستایی است. این حرکت در بلند مدت ضمن ایجاد اشتغال به توزیع درآمد و تولید پایدار نیز مساعدت می‌نماید (Chadwilk, 2007: 20-21).

۲. مواد و روش‌ها

صنعتی شدن از چنان اهمیتی برخوردار است که تحقق پیشرفت‌های فنی و کاربرد آن در صنعت در طی سه قرن اخیر دلیل اصلی رشد و توسعه اقتصادی کشورهای پیشرفته در جهان امروز است. کشورهای توسعه یافته هر کدام با فاصله زمانی متفاوت به مرحله صنعتی شدن رسیده و ناگهان پس از رسیدن به این مرحله خیزش بزرگ خود را در توسعه اقتصادی آغاز نمودند. به طوری که آنچه که اکنون سبب تفاوت در درجه توسعه یافتگی کشورهای جهان گشته، میزان فعالیت‌های صنعتی این کشورها و توان نیروی کار آنها در ارتقاء کمی و کیفی تولیدات می‌باشد (Zamanch, 2006: 17-19).

بررسی رابطه معنی‌داری بین استقرار کارگاه‌های صنعتی با تغییرات شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی در روستاهای شهر بومهن به عنوان هدف تحقیق حاضر به شمار می‌رود. استقرار واحدهای صنعتی در روستاهای جامعه نمونه در بهبود درآمد، الگوی مصرف و تغییرات در ترکیب سنی جمعیت، ثبات شغلی و مشارکت در امور روستاها موثر بوده است در قالب فرضیه این تحقیق بوده که ده روستا مشتمل بر پنج روستای دارای صنایع و پنج روستای فاقد صنایع جامعه آماری را تشکیل می‌دهد.

نمونه آماری این تحقیق شامل ۲۰۰ نفر از سرپرستان خانوارهای روستایی هستند که با استفاده از فرمول «کوکران» تعداد نمونه‌ها در روستاهای مذکور انتخاب شده و سپس خانوارهای روستایی نیز به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده تعیین شدند. از آمار پارامتری (فراوانی، میانگین،

تحلیل واریانس، آزمون F، دانکن و آزمون T) و آمار ناپارامتری (آزمون من وایتنی) جهت تحلیل بهتر نمونه‌ها بهره گرفته شده است.

گردآوری داده‌ها با تنظیم پرسش‌نامه در روستاهای مورد مطالعه تشکیل‌دهنده نمونه آماری انجام پذیرفته است.

بعد از مطالعه پرسش‌نامه‌های تکمیل شده و کدبندی پاسخ‌ها و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار کامپیوتری SPSS 11.5 انجام شده است.

با توجه به اهمیت تئوری‌ها و دیدگاه‌های موجود در زمینه صنایع روستایی و تأثیر آن در توسعه روستایی به ادبیات نظری پژوهش پرداخته شده است.

ام. تی. هاگ ضمن تحلیل فرآیند توسعه روستایی بر این باور است که در امتداد با دیگر بخش‌های اقتصادی و اجتماعی، صنعت باید به‌عنوان مهم‌ترین مؤلفه هر برنامه توسعه یکپارچه روستایی پذیرفته شود. ماهیت و الگوی صنعتی شدن چه در ابعاد کوچک مقیاس و یا صنایع دستی و چه در صنایع بزرگ مقیاس تابع مواد خام اولیه و منابع انسانی در ابعاد محلی و منطقه‌ای است. هاگ تصریح می‌کند که صنعتی شدن ضمن ایجاد مهارت‌های جدید و ایجاد هماهنگی موجب شکستن موانع سنتی رشد اقتصادی در مناطق روستایی است (مومنی، ۱۳۸۵: ۱۲).

یو. سی. نایاک ضمن تحلیل روندهای توسعه روستایی در کشورهای در حال توسعه معتقد است که ارائه طرح‌های توسعه برای مناطق روستایی این کشورها غالباً با شکست روبرو شده‌اند. از نظر وی تنها راه حل مشکل فقر و بیکاری مناطق روستایی ایجاد فرصت‌های شغلی است و برنامه‌ریزی جهت استقرار صنعت در مناطق روستایی می‌تواند ضمن ایجاد اشتغال، اهداف توسعه روستایی را محقق سازد. دیوید راجرز با بررسی اثرات استقرار صنعت در شهرک‌ها و مناطق روستایی ایالت آیوا نشان می‌دهد که صنعتی شدن روستایی منافع وسیعی را برای اجتماعات مورد مطالعه در برداشته به طوری که سبب افزایش یکپارچگی خانوارها، افزایش درآمد سرانه و توزیع متعادل درآمدها شده است (مطیعی لنگرودی و همکار، ۱۳۸۴: ۴۳-۴۰).

جی. آبراهام نیز با بررسی الگوی صنعتی شدن روستایی هند معتقد است که استقرار صنعت در مناطق روستایی توانسته نقش بسیار مهمی در ایجاد اشتغال و درآمد داشته باشد. صنعتی شدن روستایی با استفاده از منابع محلی سبب تحکیم الگوی عدم تمرکز صنایع بوده و پلی است که پیوند بین مناطق شهری و روستایی ایجاد می‌کند و در واقع اختلاف زندگی در نواحی شهر و روستا کاهش می‌یابد.

جی. تی. شای با بررسی سیاست‌های توسعه روستایی در کشور تایوان ظهور تخصص‌گرایی، تعادل مناطق شهری و روستایی، افزایش درآمدهای محلی و افزایش ضریب اشتغال غیر کشاورزی را از اثرات استقرار صنعت در مناطق روستایی می‌داند (گرگانی، ۱۳۸۶: ۴۳-۳۵).

بر این اساس باید اذعان داشت که امروزه صنعت به‌عنوان اصلی‌ترین ابزار در توسعه و به خصوص توسعه مناطق عقب مانده نقش محوری را به خود اختصاص داده است. این نقش شاید برخاسته از این واقعیت است که عوامل تولید در بخش صنعت در مقایسه با کشاورزی قابلیت جایی و انعطاف‌پذیری بیشتری با شرایط، اوضاع و احوال محیطی - منطقه‌ای و ملی دارد. به همین دلیل قطب‌های توسعه به خصوص در کشورهای جهان سوم و خاصه در مناطقی که فاقد پتانسیل مناسب جهت توسعه کشاورزی هستند، بر مبنای صنعت استوار می‌شوند. اما به‌رغم نقش و اهمیت این بخش در توسعه مناطق عقب مانده، بسیاری از دولت‌ها در کشورهای جهان سوم به دلیل تمرکز در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری، بیشتر به رشد ملی توجه دارند تا به توسعه یکپارچه منطقه‌ای و به همین دلیل برنامه‌های پنج‌ساله تهیه شده در این کشورها همواره بر میزان نرخ رشد تأکید کرده و برنامه‌ها و فعالیت‌ها را در راستای دستیابی به آن تنظیم و اجرا می‌کنند. بررسی وضعیت صنعتی در این کشورها نشان‌دهنده این واقعیت است که صنایع عمدتاً در چند قطب توسعه متمرکز شده و مابقی مناطق در واقع از لحاظ صنعتی به‌طور عقب مانده رها شده‌اند. این روند نهایتاً منجر به توسعه بیش‌تر مناطق توسعه یافته و عقب ماندگی بیشتر مناطق عقب مانده می‌گردد و شکاف بین مناطق را افزایش می‌دهد. بر این اساس به‌منظور جلوگیری از رشد ناموزون باید توجه بیش‌تری به صنعت نمود، به نحوی که صنعت به دلیل انعطاف‌پذیری و قابلیت

جابه‌جایی عوامل تولیدی آن، می‌تواند به‌عنوان اهرمی در جهت توسعه، مناطق عقب مانده مورد استفاده قرار گیرد (نجفی کانی، ۱۳۸۵: ۳۱-۳۰).

کشور ایران به‌عنوان یکی از کشورهای در حال توسعه برای تقویت ساختاری خود باید صنایع روستایی را توسعه دهد زیرا که این دسته از صنایع در توسعه و رشد مناطق روستایی و تعادل بین شهر و روستا از اهمیت زیادی برخوردارند، به‌طوری‌که رشد و توسعه بخش کشاورزی افزایش درآمد و سطح رفاه روستاییان، کاهش روند مهاجرت از روستا به شهر و استفاده بهینه از منابع موجود در منطقه را به ارمغان خواهد آورد. ایجاد و گسترش صنایع در مناطق روستایی کشور و طرح آن به‌عنوان یک جریان تولیدی وسیع و همه‌جانبه و در جایگاه مکمل و پشتیبان بخش کشاورزی و افزایش درآمد شاغلان این بخش و همچنین یک جانشین نیرومند برای جذب نیروی کار مازاد بر فعالیت‌های کشاورزی در مناطق روستایی از اهداف اصلی ایجاد صنعت روستایی کشور می‌باشد (مهندسین مشاور راه‌رور، ۱۳۸۵: ۸۱-۷۲).

۳. قلمرو جغرافیایی مورد مطالعه

شهر بومهن در مختصات جغرافیایی ۳۳ درجه و ۳۶ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه و ۴۳ دقیقه طول شرقی واقع شده است. این شهر در ۴۰ کیلومتری کلانشهر تهران واقع شده است و یکی از شهرهای شهرستان تهران می‌باشد. بومهن در سال ۱۳۸۶ دارای یک دهستان و ۱۸ آبادی مسکونی و ۲ آبادی خالی از سکنه بوده است. (سازمان جغرافیایی ارتش، ۱۳۸۶: ۳۳ و وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۸۶: ۲۹).

این شهر دارای چهار واحد صنعتی، کارگاهی است که به منظور شناخت بیشتر، هر یک از آن‌ها مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند (جدول ۱ و ۲).

۳-۱. واحد صنعتی خرم‌دشت: در غرب شهر بومهن و در کنار روستای خرم‌دشت واقع

است این شهرک با مساحتی معادل ۸۰ هکتار در سال ۱۳۶۸ به تصویب هیأت دولت رسید و تاکنون حدود ۷۳ درصد اراضی آن به سرمایه‌گذاران واگذار شده است. تعداد قراردادهای منعقد

شده در این شهرک که بزرگ‌ترین شهرک صنعتی در محدوده مورد مطالعه است حدود ۱۰۰ فقره و با ظرفیت اشتغال ۳۴۰۰ نفر می‌باشد. (شرکت شهرک‌های صنعتی استان تهران، ۱۳۸۶:۸۳). مواد غذایی، آشامیدنی، نساجی پوشاک و چرم، چوب و محصولات چوبی و محصولات پلاستیکی، شیمیایی، شیشه و فرآورده‌های شیشه‌ای و تولیدات فلز است و ماشین‌آلات صنعتی از واحدهای تولیدی فعال این شهرک صنعتی می‌باشند. در خرم‌دشت امکانات زیربنایی از قبیل آب، برق، مخابرات، موجود بوده ولی در زمینه شبکه جمع‌آوری فاضلات و ایجاد فضای سبز اقدام لازم صورت نگرفته است (نصیری، ۱۳۸۶: ۳۵۱-۳۵۰).

۲-۳. واحد صنعتی سیاه سنگ: این شهرک در قسمت شرقی بومهن و در نزدیکی روستای سیاه سنگ واقع شده است. این شهرک با مساحتی معادل ۵۰ هکتار در سال ۱۳۸۶ به تصویب رسید و حدود ۶۹ درصد از اراضی آن به سرمایه‌گذاران واگذار شده است. تا کنون ۷۰ واحد تولیدی با ظرفیت ۱۱۰۰ نفر به بهره‌برداری کامل رسیده است.

۳-۳. واحد صنعتی باغ کمیش: در جنوب بومهن واقع شده است و دارای مساحتی معادل ۳۰ هکتار است که حدود ۸۸ درصد از اراضی آن به افراد واگذار شده است و ظرفیت اشتغال آن حدود ۹۸۰ نفر می‌باشد.

۴-۳. کرشت و پله سنجر: به ترتیب در غرب و شرق بومهن واقع شده است و در مجموع دارای ۴۰ هکتار وسعت می‌باشد که ظرفیت اشتغال آن حدود ۷۵۰ نفر می‌باشد (شرکت شهرک‌های صنعتی استان تهران، ۱۳۸۶: ۴۳).

جدول ۱- مشخصات واحدهای صنعتی در حال بهره‌برداری در شهر بومهن در سال ۱۳۸۶

مکان صنایع	وضعیت	ظرفیت اشتغال (نفر)	مساحت (هکتار)
خرمدشت	در حال بهره‌برداری	۵۴۰۰	۸۰
سیاه سنگ	در حال بهره‌برداری	۱۲۰۰	۵۰
باغ کمیش	در حال بهره‌برداری	۸۰۰	۳۰
کرشت و پله سنجر	در حال بهره‌برداری	۶۸۰	۱۰
-	-	۸۰۸۰	۱۷۰

وزارت صنایع و معادن، ۱۳۸۶، صص ۵۳-۵۳ و مطالعات میدانی نگارنده ۱۳۸۶.

در مجموع حدود ۱۰۸۰۰ واحد کارگاهی و تولیدی در شهر بومهن وجود دارد که در این بین ۱۰۱۸ واحد کارگاهی - صنعتی به بهره‌برداری کامل رسیده است. در میان واحدهای تولید فعال (۳۳۶ واحد تولیدی چوب و محصولات چوبی، ۳۱۲ واحد تولیدی شیمیایی ۱۶۰ واحد تولیدی پلاستیکی، ۹۲ واحد تولیدات فلزات و ماشین آلات و تجهیزات، ۳۸ واحد شیشه، ۳۸ واحد کاغذ و مقوا، ۳۵ واحد پوشاک و چرم و ۷ واحد غذایی و آشامیدنی می‌باشند (نصیری، ۱۳۸۶: ۳۵۴-۳۵۳).

جدول ۲- تفکیک تعداد واحدهای کارگاهی - صنعتی و نوع صنایع مستقر در روستاهای

دارای صنایع بومهن در سال ۱۳۸۶

خرمدشت			
ردیف	نوع صنایع	تعداد واحدهای کارگاهی صنعتی	واحدهای فعال
۱	چوب و محصولات چوبی	۷۳	۷۲
۲	شیمیایی	۷۰	۶۹
۳	پلاستیک	۶۵	۶۰
۴	فلزات و ماشین آلات	۵۴	۵۴
۵	شیشه	۴۵	۴۳
۶	کاغذ و مقوا	۴۵	۴۱
جمع		۳۵۲	۳۳۹

منبع: وزارت صنایع و معادن، ۱۳۸۶: ۲۰-۱۷

باغ کمیش		
ردیف	نوع صنایع	تعداد واحدهای کارگاهی صنعتی
۱	چوب و محصولات چوبی	۵۸
۲	شیمیایی	۴۵
۳	پلاستیک	۲۵
۴	فلزات و ماشین آلات	۲۷
۵	شیشه	۳۲
۶	کاغذ و مقوا	۳۱
جمع		۲۱۸

منبع: وزارت صنایع و معادن، ۱۳۸۰: ۳۰-۲۵

سیاه سنگ جدید			
ردیف	نوع صنایع	تعداد واحدهای کارگاهی صنعتی	واحدهای فعال
۱	چوب و محصولات چوبی	۶۸	۵۸
۲	شیمیایی	۵۵	۴۹
۳	پلاستیک	۴۳	۴۲
۴	فلزات و ماشین آلات	۳۸	۳۵
۵	شیشه	۳۵	۳۴
۶	کاغذ و مقوا	۳۹	۳۳
جمع		۲۷۸	۲۵۱

منبع: وزارت صنایع و معادن، ۱۳۸۶: ۳۳-۳۲

کرشت و پل سنجر			
ردیف	نوع صنایع	تعداد واحدهای کارگاهی صنعتی	واحدهای فعال
۱	چوب و محصولات چوبی	۴۵	۳۹
۲	شیمیایی	۳۸	۳۸
۳	پلاستیک	۳۵	۲۹
۴	فلزات و ماشین آلات	۳۰	۲۵
۵	شیشه	۱۲	۱۰
۶	کاغذ و مقوا	۱۰	۱۰
جمع		۱۷۰	۱۵۱

منبع: وزارت صنایع و معادن، ۱۳۸۰: ۳۶-۳۵

۴. بحث و نتایج

بدون تردید ایجاد فرصت‌های شغلی، افزایش درآمد روستاییان و کاهش فاصله زندگی بین ساکنان شهر و روستا از مهم‌ترین دلایل شکل‌گیری و نواحی صنعتی روستایی در بومهن بوده تأثیر ایجاد نواحی صنعتی روستایی در ایجاد اشتغال و افزایش درآمد به طور مستقیم و غیر مستقیم موثر می‌باشد.

۴-۱. افزایش درآمد

از این رو نتایج حاصل از تأثیر ایجاد صنایع در محدوده مورد مطالعه به شرح ذیل قابل بررسی است:

اثرات درآمدزایی که یکی از اهداف مهم استقرار صنایع در نواحی روستایی است در ابتدا در بهبود الگوی مصرفی اعم از کالای مصرفی بادوام، میزان مصرف غذایی، پوشاک و مانند آن متجلی می‌گردد. به نحوی که تحلیل آماری استخراج شده از پرسش‌نامه نشان می‌دهد سطح اقتصادی روستاهای دارای صنایع بومهن نسبت به روستاهای فاقد صنایع بالاتر است. براساس مطالعات انجام شده و با مقایسه روستاهای دارای صنایع و روستاهای فاقد صنایع مشخص شد که در روستاهای دارای صنایع نه تنها میزان بیکاری بسیار کم‌تر است بلکه میزان درآمد، میزان پس انداز و میزان هزینه خانوارهای روستایی به مراتب بالاتر می‌باشد (جدول ۳).

در ضمن برای مشخص شدن میزان اثرگذاری نواحی صنعتی در درآمد و هزینه خانوار در روستاهای دارا و فاقد صنایع از آزمون t استفاده شده و برای مقایسه ده روستای مورد مطالعه از نظر درآمد و هزینه خانوار نیز از آزمون f دانکن استفاده گردید (جدول‌های ۴ و ۵ و ۶).

۴-۲. تغییر در الگوی مصرف

یکی دیگر از مهم‌ترین عواملی که سطح زندگی خانوارها را نشان می‌دهد، استفاده از کالاهای مصرفی بادوام است. قدر مسلم الگوی استفاده از کالاهای مصرفی با دوام و تغییرات آن می‌تواند تابع میزان درآمد و افزایش آن در یک مقطع زمانی باشد. بدین معنی که با افزایش درآمد و یا ایجاد درآمد جدید، الگوی استفاده از کالاهای مصرفی بادوام نیز دچار تغییرات اساسی خواهد شد (طاهر خانی، ۱۳۷۹: ۲۳۰).

جدول ۳- درصد طبقات درآمد خانوارهای روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن

نام روستا	۱-۲۰۰	۲۰۰۱-۴۰۰۰	۴۰۰۱-۶۰۰۰	۶۰۰۰ و بالاتر
خرمدشت	۵/۲	۷/۷	۳۸/۹	۴۸/۲
سیاه سنگ	۳/۳	۲۷/۲	۳۰/۲	۳۹/۳
باغ گمیش	۲/۱	۴۹/۲	۱۹/۸	۲۸/۹
کرشت	۲	۵۳/۲	۱۹/۵	۲۵/۳
پله سنجر	۱	۵۰/۱	۲۰/۵	۲۸/۴
سنگ لشگری	۳۸	۵۴/۲	۷/۸	۰
طاهر آباد	۳۰	۵۸/۳	۱۱/۷	۰
گل خندان	۳۷/۸	۶۲/۲	۰	۰
واصفجان	۲۹/۷	۷۰/۳	۰	۰
گل دره	۱۷/۷۱	۸۲/۳	۰	۰

منبع: مطالعات پیمایش میدانی، ۱۳۸۶

جدول ۴- مقایسه میانگین درآمد و هزینه خانوار در بین ده روستای مورد مطالعه بومهن از طریق آزمون F/ دانکن

متغیر	منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی (DF)	میانگین مربعات	Z	سطح معناداری
درآمد	بین گروهها	۲۷۸۴۹۷.۷	۷	۴۰۰۷۱.۱۰۸	۷/۰۸۳	۰/۰۰۰۰۰
	درون گروهها	۵۹۳۲۱۵.۱	۱۱۷	۵۶۳۴.۳۱۷		
	جمع	۸۷۱۷۱۱۳	۱۲۴			
هزینه کالای مصرفی	بین گروهها	۵۶۳۸۹۲۵	۷	۷۶۲.۷۰۴	۳/۰۳۳	۰/۰۰۰۰۰
	درون گروهها	۲۵۵۶۳.۹۳۴	۱۱۷	۴۱۸.۴۹۵		
	جمع	۳۱۲۰.۲۸۴۸	۱۲۴			
هزینه خوراکیها	بین گروهها	۲۱۴۷۶.۴۳۹	۷	۲۶۳۹.۴۸۵	۲/۸۰۴	۰/۰۱۰۰۰
	درون گروهها	۶۸۴۳۳.۷۱۹	۱۱۷	۶۸۴.۷۳۳		
	جمع	۴۸۸۹۹۰۰	۱۲۴			
هزینه پوشاک	بین گروهها	۵۳۹۳.۴۳۸	۷	۷۷۰.۳۴۷	۳/۱۷۶	۰/۰۰۰۰۰
	درون گروهها	۳۸۳۷۷.۵۷۳	۱۱۷	۳۲۲.۵۴۳		
	جمع	۴۳۷۷۱.۰۱۱	۱۲۴			
هزینه های درمانی، مسافرت و ..	بین گروهها	۵۴۶۹.۱۲۹	۷	۷۳۸.۴۳۲	۲/۷۲۱	۰/۰۰۰۰۰
	درون گروهها	۲۳۳۱.۹۸۲	۱۱۷	۳۸۷.۴۴۴		
	جمع	۲۹۱۰.۱۱۱۱	۱۲۴			
مجموع هزینهها	بین گروهها	۴۰۷۶۲۸۹۸	۷	۲۶۳۰۸.۹۲۵	۴/۶۱۲	۰/۰۰۰۰۰
	درون گروهها	۱۶۱۹۲۹۳۴۹	۱۱۷	۴۵۱۴.۸۱۲		
	جمع	۲۰۲۶۹۲۳۳۱	۱۲۴			

* معناداری در سطح ۰/۰۵ ** معناداری در سطح ۰/۰۱ NS : عدم معنی داری

جدول ۵- گروه بندی ده روستای مورد مطالعه بومهن از نظر درآمد و هزینه خانوار از طریق آزمون F/ دانکن

متغیر روستا	درآمد	هزینه کالاهای مصرفی	هزینه خوراکی‌ها	هزینه پوشاک	هزینه‌های درمانی، مسافرت و..	مجموع هزینه خانوار
خرمدشت	۴۹۲۰ (D)	۸۲۰ (BC)	۷۳۰ (BC)	۷۱۰ (C)	۲۷۰ (B)	۲۵۳۰ (C)
باغ کمیش	۴۴۸۰ (CD)	۸۴۰ (C)	۸۴۰ (C)	۵۰۰ (CD)	۲۵۰ (B)	۲۴۳۰ (C)
سیاه سنگ	۳۰۳۰ (BC)	۴۲۱ (A)	۷۲۰ (AB)	۴۰۰ (ABCD)	۲۸۰ (AB)	۵۲۲۱ (AB)
کرشت	۳۰۱۲ (BC)	۴۸۱ (ABC)	۶۶۵ (ABC)	۲۶۰ (BCD)	۳۹۰ (AB)	۱۷۹۶ (BC)
پله سنجر	۲۵۵۱ (AB)	۱۲۹۰ (A)	۷۲۰ (AB)	۴۹۰ (A)	۴۱۲ (AB)	۲۹۱۲ (AB)
سنگ لشگری	۲۶۲۱ (AB)	۱۳۲۰ (AB)	۶۴۰ (AB)	۴۵۰ (BCD)	۲۹۱ (A)	۲۷۰۱ (AB)
طاهر آباد	۲۳۴۱ (AB)	۳۸۰ (A)	۲۴۰ (AB)	۴۵۰ (AB)	۳۶۱ (AB)	۱۴۳۱ (AB)
گل خندان	۲۲۲۱ (A)	۴۹۱ (A)	۴۱۰ (AB)	۳۲۰ (A)	۲۹۵ (A)	۱۵۱۶ (A)
واصفجان	۱۴۵۰	۳۲۱ (A)	۲۱۸ (A)	۳۱۰ (A)	۳۱۸ (A)	۱۱۶۷ (A)
گل دره	۱۲۱۰	۲۱۸ (A)	۲۲۸ (A)	۲۱۹ (A)	۲۲۳ (A)	۸۸ (A)

جدول ۶- طبقه بندی جمعیت فعال در روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن (به درصد)

گروه‌های سنی	زیر ۳۰	۳۱-۴۰	۴۱-۵۰	۵۱-۶۰	۶۱-۷۰	بالا تر از ۷۰
روستاهای دارای صنایع	خرمدشت	۲۴/۵	۲۲/۱	۳۲/۴	۱۲/۶	۸
	باغ کمیش	۱۹/۲	۴۲/۱	۲۳/۲	۱۰/۲	۵
	سیاه سنگ جدید	۲۹	۲۷/۲	۳۴/۲	۵/۸	۳
	کرشت	۲۵/۲	۳۰/۲	۳۰/۳	۸/۲	۴
	پله سنجر	۲۲/۱	۳۵/۶	۳۲/۱	۹/۱	۱
روستاهای فاقد صنایع	سنگ لشگری	۴/۷	۵/۹	۱۰/۸	۱۲/۹	۲۵/۲
	طاهر آباد	۲/۱	۱۰/۸	۳/۷	۱۵/۲	۲۹/۳
	گل خندان	۱/۹	۱۱/۲	۱/۴	۱۱/۱	۲۹/۲
	واصفجان	۲/۶	۱۳/۴	۱۲/۸	۱۲/۸	۲۷/۲
	گل دره	۲/۱	۱۱/۴	۰/۳	۱۵/۹	۲۵/۱
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

منبع: مطالعات پیمایش میدانی، ۱۳۸۶

مهاجرت جوانان در روستای فاقد صنایع به دلیل بیکاری و مسائل و مشکلات اقتصادی می‌باشد (جدول ۶).

۴-۴. جلوگیری از مهاجرت و ماندگاری جمعیت در روستا:

مهاجرت‌های روستا - شهری که پس از اصلاحات اراضی در ایران سرعت فزاینده‌ای به خود گرفته، هنوز یکی از بزرگ‌ترین معضلات کشور محسوب می‌شود به نحوی که هر ساله تعداد کثیری از جوانان روستایی برای یافتن شغل و درآمد به سوی شهرها مهاجرت می‌کنند (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۰: ۳۶).

جهت بررسی برآیند ایجاد نواحی صنعتی در سطح مناطق روستایی شهر بومهن از دیدگاه ماندگاری شاغلین و تداوم زندگی در روستای محل سکونت متأثر از ایجاد اشتغال جدید، ضمن توجه به انگیزه سرپرست خانوار میزان تمایل خانواده آن‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که نوع اشتغال در خانوارهای روستاهای دارا و فاقد صنایع تفاوت معنی‌داری را نشان می‌دهد، به نحوی که روستاهای خرم‌دشت باغ‌کمیش، سیاه‌سنگ جدید، کرشت و پله‌سنجر که در کنار نواحی صنعتی واقع شده‌اند، نه تنها جمعیت فعال خود را از دست نداده‌اند بلکه جاذب جمعیت هستند. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که حدود ۳۰/۸ درصد جمعیت روستاهای مذکور مهاجرت می‌کنند که به دلیل اشتغال در واحدهای تولیدی صنعتی در این روستاها اسکان یافته‌اند (مطالعات پیمایش، میدانی، ۱۳۸۶).

۴-۵. رضایت و ثبات شغلی

ایجاد اشتغال و متعاقب آن رضایت شغلی و ثبات درآمدی نیز از پیامدهای مهم صنعتی شدن روستاهاست و سبب افزایش میزان ماندگاری در روستا می‌گردد. نبود اشتغال مولد در روستا از دیدگاه بسیاری از نظریه پردازان اقتصادی می‌تواند به عدم برخورداری از امنیت شغلی و نهایتاً به مهاجرت‌های روستایی منجر شود. بدین ترتیب یکی از مهم‌ترین اهداف توسعه نواحی صنعتی روستایی ایجاد اشتغال مولد و پایدار جهت حصول به امنیت و رضایت شغلی روستاییان است.

اطلاعات به دست آمده نشان دهنده آن است که خانوارهای روستاهای دارای صنایع بومهن از رضایت شغلی بالاتری برخوردار بوده و انگیزه ماندگاری آنان نیز به دلیل موقعیت شغلی بیشتر است و این امر در بین شاغلین بخش صنایع بسیار قابل توجه می‌باشد (جدول ۷).

جدول ۷- مقایسه رضایت شغلی، بیمه و انگیزه ماندگاری در روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن با استفاده از آزمون یومان ویتنی

متغیرها	Manna - Whitney	Wilcoxon	Z	سطح معناداری
میزان رضایت از شغل	۷۷۹.۷	۳۹۵۷.۵	-۳.۳۷	۰/۰۰۰**
میزان استمرار و تداوم شغل	۲۹۲.۰	۴۶۶۹.۷	-۷.۸۹	۰/۰۰۰**
رضایت از بیمه	۴۲۲۲.۷	۳۹۳۲.۵	-۴.۱۳	۰/۰۰۰**
انگیزه ماندگاری سرپرست خانوار	۵۹۸.۵	۴۰۷۲.۵	-۵.۱۲	۰/۰۰۰**
انگیزه ماندگاری همسر سرپرست خانوار	۲۱۹۶.۷	۴۲۷۴.۵	-۴.۳۳	۰/۰۰۰**
انگیزه ماندگاری فرزندان سرپرست خانوار	۲۱۴۳.۰	۲۴۲۱۱	-۴.۰۳	۰/۰۰۰**

** معناداری در سطح ۰/۰۱

۶-۴. مشارکت در امور روستا

از دیگر پیامدهای استقرار صنعت ایجاد انگیزه برای مشارکت های مردمی است که به صورت مشارکت مالی، یدی و مشورتی تجلی می یابد. مهم ترین اثر مشارکتی مردم در روستاهای مورد مطالعه در واگذاری زمین، تأمین آب، برق و سایر زیرساخت ها قابل مشاهده است. بر اساس یافته های آماری می توان اذعان داشت که با افزایش درآمد روستاییان، میزان مشارکت در جهت توسعه و عمران منطقه نیز افزایش می یابد. اگرچه اکثریت خانوارهای روستایی چه در روستاهای دارای صنایع و چه در روستاهای فاقد صنایع دارای مشارکت اعم از مشارکت مالی، یدی و مشورتی هستند، ولی مقایسه میانگین ها در ده روستای نمونه مبین آن است که میزان مشارکت در روستاهای دارای صنایع بومهن به مراتب بیشتر می باشد. نتایج بررسی ها نشان می دهد که بین روستاهای دارا و فاقد صنایع از لحاظ مشارکت مالی و یدی با اطمینان ۹۹ درصد، تفاوت معناداری وجود دارد. در بین ابعاد مشارکتی، گرچه مشارکت مشورتی در روستاهای دارای صنایع بیشتر از روستاهای فاقد صنایع است اما از نظر آماری تفاوت معناداری را نشان نمی دهد (جداول ۸ و ۹).

۴-۷. استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی

مطبوعات و رسانه‌های جمعی اهمیت به‌سزایی در رشد آگاهی و اطلاعات مردم و به‌خصوص کشاورزان دارا می‌باشد که تلویزیون، رادیو، روزنامه، مجلات و کتاب‌ها از مهم‌ترین و ملموس‌ترین آن‌ها به‌شمار می‌آیند و به‌نظر صاحب‌نظران ارتباط روستاییان با این رسانه‌ها تأثیر زیادی بر آگاهی و بینش آن‌ها خواهد داشت (کثیرلو، ۱۳۸۵، ص ۲۸).

نتایج حاصل از آزمون t در این تحقیق حاکی از آن است که میزان استفاده از رسانه‌ها و وسایل ارتباط جمعی و همچنین مطالعه کتاب و مجلات و روزنامه در روستاهای دارا و فاقد صنایع تفاوت معناداری را نشان می‌دهد (جدول ۱۰).

جدول ۸- نسبت مشارکت خانوار در روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن (درصد)

نوع مشارکت	نسبت مشارکت در روستای دارای صنایع	نسبت مشارکت در روستاهای فاقد صنایع
مشارکت مالی	۹	۵۵/۶
مشارکت یدی	۷۹/۸	۳۲/۶
مشارکت مشورتی	۲۰/۴	۲/۵

منبع: مطالعات پیمایش میدانی ۱۳۸۶

جدول ۹- مقایسه شاخص‌های مشارکتی در روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن با استفاده از آزمون Mann-Whitney

نوع مشارکت	Mann-Whitney	Wilcoxon W	Z	سطح معناداری
مشارکت مالی	۱۴۵۵/۰	۱۹۶۶/۰	-۴/۷۱۶	۰/۰۰۰***
مشارکت یدی	۱۵۲۹/۵	۲۲۳۰/۵	-۲/۹۹۷	۰/۰۰۳***
مشارکت مشورتی	۲۸۰۷/۰	۲۵۲۸/۰	-۱/۵۰۴	۰/۱۳۳ NS

NS: عدم معناداری * معناداری در سطح ۰/۰۵ ** معناداری در سطح ۰/۱

جدول ۱۰- مقایسه میانگین میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی در روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن با استفاده از آزمون t واحد: ساعت در هفته

متغیرها	عنوان گروه	T	درجه آزادی (df)	سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین
رادیو	A	۲.۵۵	۱۲۳	۰/۰۰۵**	۳.۲۷	۰/۸۵
	B	۲.۹۴	۱۰۶.۹۹	۰/۰۰۴**	۵.۶۱	۳/۲۵
تلویزیون	A	۲.۰۴	۱۲۳	۰/۰۴۵*	۲۱/۱۱	۲۳/۰۴
	B	۱.۱۴	۱۰۷.۸۳	۰/۰۴۹*	۸/۸۵	۲۶/۷۵
مطالعه روزنامه	A	۵.۰۰	۱۲۳	۰/۰۰۰**	۱.۱۲	۰/۲۲
	B	۵.۳۵	۸۶.۲۹	۰/۰۰۰**	۲.۹۵	۲.۳۴
مطالعه مجلات و کتاب	A	۳.۰۷	۱۲۲	۰/۰۰۳**	۱/۰۲	۰/۱۷
	B	۳.۲۵	۷۷.۲۱	۰/۰۰۳**	۳/۷۲	۱.۷۲

A: روستاهای فاقد صنایع B: روستاهای دارای صنایع ns: عدم معناداری *معناداری در سطح ۰/۰۵
**معناداری در سطح ۰/۰۱ منبع: مطالعات پیمایشی میدانی، ۱۳۸۶

۸-۴. میزان سواد

نتایج حاصل از تحقیق حاکی از آن است که بین میزان تحصیل سرپرست خانوار در روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن تفاوت معناداری وجود دارد گفتنی است که میزان تحصیلات همسر سرپرست خانوار نیز در دو گروه مذکور با احتمال ۹۹ درصد تفاوت معناداری را نشان می‌دهد. (جدول ۱۱).

۹-۴. خدمات بیمه ای

با ایجاد شهرک‌ها و نواحی صنعتی کارکنان واحدهای تولیدی تحت پوشش بیمه‌های بهداشتی و درمانی و به ویژه تأمین اجتماعی قرار گرفته‌اند و بر اساس مقررات موجود نمودن کلیه واحدهای

تولیدی الزامی است. بر اساس مطالعات انجام شده حدود ۸۰/۱ درصد شاغلین در بخش صنایع در جامعه نمونه تحت پوشش بیمه قرار دارند. نتایج حاصل از تحقیق بیانگر آن است که حدود ۷۲/۱ درصد خانوارهای روستاهای دارای صنایع بومهن از خدمات بیمه‌ای برخوردارند در صورتی که فقط ۸ درصد خانوار روستاهای فاقد صنایع تحت پوشش بیمه هستند. این آمار برای تمامی امور بیمه ای اعم از درمانی، بازنشستگی، از کارافتادگی، حوادث و تکمیلی مصداق دارد.

۱۰-۴. تأثیر در کیفیت مسکن روستایی

تأثیر ایجاد نواحی صنعتی در مناطق روستایی بر کیفیت مسکن روستایی را می‌توان از نظر مصالح مورد بررسی قرار داد. به طوری که ۸۵/۲ درصد ساختمان‌های روستاهای دارای صنایع با مصالح مرغوب و از کیفیت مهندسی ایجاد شده‌اند در صورتی که این رقم در روستاهای فاقد صنایع به ۴۹/۳ درصد می‌رسد.

جدول ۱۱- مقایسه میانگین میزان سواد در بین خانوار روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن با استفاده از آزمون t

متغیرها	عنوان گروه	T	درجه آزادی (df)	سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین
میزان سواد سرپرست خانوار	A	۶.۴۸	۱۲۳	۰/۰۰۰**	۳.۹۸	۲.۲۱
	B	۶.۴۲	۱۲۱.۰۲	۰/۰۰۰**	۵.۲۷	۷.۴۳
میزان سواد همسر سرپرست خانوار	A	۵.۴۷	۱۲۳	۰/۰۰۰*	۳.۲۸	۱.۷۸
	B	۵.۲۵	۱۱۲.۲۹	۰/۰۰۰*	۵.۲۵	۶.۰۷
میزان سواد فرزندان	A	۰.۵۲۹	۱۲۳	۰/۰۵۷NS	۱۰.۲۵	۵.۹۵
	B	۰/۰۴۹	۸۰.۴۵	۰/۰۵۵NS	۱۲.۵۶	۷.۰۲

A: روستاهای فاقد صنایع B: روستاهای دارای صنایع NS: عدم معناداری *معناداری در سطح ۰/۰۵

** معناداری در سطح ۰/۰۱ منبع: مطالعات پیمایش میدانی ۱۳۸۶

۱۱-۴. تأثیر در مساحت مسکن روستایی

بر اساس مطالعات میدانی انجام شده در این تحقیق این امر برای روستاییان جامعه نمونه کاملاً مصداق دارد و علاوه بر تفاوت‌های موجود بین کیفیت مسکن، مساحت آن در روستاهای دارا و فاقد صنایع تفاوت معناداری را نشان می‌دهد (جدول ۱۲) علاوه بر این طبق مطالعات میدانی ۸۹/۸ درصد از مسکن روستایی روستاهای دارای صنایع بیش از ۱۰۰ متر مربع بوده است که این رقم در روستاهای فاقد صنایع به ۴۲/۱ درصد می‌رسد.

۵. نتیجه‌گیری

صنایع کارگاهی روستایی از جمله بخش‌های مهمی است که باعث جذب صنایع کوچک در روستاها شده و موجب تقویت اقتصاد روستایی، رفع مشکل بیکاری، توزیع عادلانه درآمد در بین مناطق شهری و روستایی است. در تحقیق حاضر به منظور بررسی تأثیرات ایجاد صنایع روستایی و تأثیر آن در شاخص‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی بر حسب مورد ده روستای دارا و فاقد صنایع مورد آزمون و بررسی قرار گرفتند. نتایج حاکی از آن است که:

جدول ۱۲ مقایسه میانگین مساحت مسکن در بین خانوار روستاهای دارا و فاقد صنایع بومهن با استفاده از آزمون t

متغیرها	عنوان گروه	T	درجه آزادی (df)	سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین
مساحت مسکن (متر مربع)	A	-۲.۴۵	۱۲۳	* ۰/۰۱۹	۱۹.۴۷	۷۶.۷۳
	B	-۲.۴۱	۱۲۲.۳۹	* ۰/۰۱۸	۲۴.۱۸	۸۶.۲۴

A: روستاهای فاقد صنایع B: روستاهای دارای صنایع ns: عدم معناداری * معناداری در سطح ۰/۰۵

** معناداری در سطح ۰/۰۱ منبع: مطالعات پیمایش میدانی ۱۳۸۶

R شاخص‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی (درآمد، کالاهای مصرفی، بیمه، مسکن، امنیت شغلی، انگیزه ماندگاری در روستا در جامعه نمونه (روستاهای دارا و فاقد صنایع) تفاوت معنی‌داری را نشان داده است.

R افزایش اشتغال و میزان کمی و کیفی شاخص‌های توسعه، با توسل به صنایع کوچک روستایی امکان‌پذیر است و با توسل به این شیوه از راهبردهای توسعه روستایی است که می‌توان، بیکاران یا کم‌کاران را در روستاها ماندگار کرده و از مهاجرت آن‌ها به شهرها تا حد امکان ممانعت به عمل آورد.

۶. منابع

- ۱- اختر عبدالمجید (۱۳۸۳) صد سال عمران روستایی، ترجمه اسدالله زمانی، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
- ۲- حسینی، عادل (۱۳۸۱) مدل‌های توسعه روستایی و تاثیر آن بر نواحی روستایی، انتشارات وحیدا.
- ۳- سازمان جغرافیایی ارتش (۱۳۸۶) فرهنگ آبادی‌های کشور، استان تهران.
- ۴- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی (۱۳۸۴) مروری بر برنامه‌ها، استراتژی‌های توسعه طی سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۰، معاونت برنامه‌ریزی.
- ۵- شرکت شهرک‌های صنعتی استان تهران (۱۳۸۶) شناسنامه شهرک‌های صنعتی شرق تهران.
- ۶- طاهرخانی، مهدی (۱۳۷۹) نقش نواحی صنعتی در توسعه نواحی روستایی (مطالعه موردی، نواحی روستایی استان مرکزی)، فصل‌نامه‌ی پژوهش‌های جغرافیایی، دانشگاه تهران، شماره ۳۴.
- ۷- کثیرلو، محمد (۱۳۸۵) تأثیر و نقش رسانه‌ها در توسعه پایدار روستایی، انجمن جامعه‌شناسی روستایی ایران.

- ۸- کلانتری، خلیل (۱۳۸۰) برنامه‌ریزی و توسعه منطقه‌ای، انتشارات انوار دانش.
- ۹- گرگانی، سیدعلی (۱۳۸۶) درآمدی بر نظریه‌های توسعه روستایی، انتشارات نر علم.
- ۱۰- مطیعی لنگرودی، سیدحسن (۱۳۸۰) اثرات اقتصادی - اجتماعی شهرک‌های صنعتی در نواحی روستایی (مطالعه موردی، شهرک صنعتی مشهد، فصل‌نامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۳۳.
- ۱۱- مطیعی لنگرودی، سیدحسن، مرادی، محمود (۱۳۸۴) جایگاه صنایع در فرآیند صنعتی‌سازی و توسعه روستایی بخش مرکزی شهرستان بیرجند، فصل‌نامه پژوهش‌های جغرافیایی.
- ۱۲- مهندسین مشاور راهرو (۱۳۸۵) راهبردها و سیاست‌های توسعه روستایی در روستاهای استان مرکزی.
- ۱۳- مومنی، سید حسن (۱۳۸۵) شکل‌گیری و روند تحولات بافت روستایی باتأکید بر صنایع کوچک، مجموعه مقالات راهبردهای برنامه‌ریزی، شماره ۳۸.
- ۱۴- نجفی‌کانی، علی‌اکبر (۱۳۸۵)، بررسی و ارزیابی اثرات شهرک‌ها و نواحی صنعتی در توسعه اقتصادی - اجتماعی مناطق روستایی نمونه موردی، شهرستان بابل، فصل‌نامه‌ی پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۸.
- ۱۵- نصیری، اسماعیل (۱۳۸۶)، پیامدهای زیست محیطی تأثیرات صنایع بر محیط‌زیست شهر بومهن، چهارمین همایش سالانه محیط‌زیست شهری، سازمان حفاظت محیط زیست.
- ۱۶- وزارت جهاد کشاورزی (۱۳۸۵) صنایع روستایی و رهنمودهایی برای توسعه، جلد اول.
- ۱۷- وزارت جهاد کشاورزی (۱۳۸۶) فرهنگ آبادی‌های کشور، استان تهران.
- ۱۸- وزارت صنایع و معادن (۱۳۸۶) خلاصه وضعیت واحدهای صنعتی شهرستان تهران.
- ۱۹- وزارت صنایع و معادن (۱۳۸۶) گزارش وضعیت واحدهای کارگاهی - صنعتی شهر بومهن، جلد اول نوع فعالیت‌های تولیدی.
- ۲۰- ورنون، راتن (۱۳۷۲) استراتژی توسعه روستایی در جهان سوم، انتشارات شمس.

21- Abraham, T(2004) Rural industries and rural industrialization
London.

- 22- Chad wilk, w(2007) spatial organization in Rural. Prentice – hall.
- 23- Cral, M(2007) Rural industrialization . journal of Rural reconstruction.
- 24- Pears, R(2007) location, development , industry, oxfords-Blackwell.
- 25– Small, S(2006) A modern dictionary of geography . Arnold Blackwell.
- 26- wetize , R(2006) Regional planning for developing countries. Cambridge. mass.
- 27- www.indusry Tehran .ir2007.
- 28- www.in.Tehran.irg2007.
- 29- www.sanayeh.2A.org.
- 30- Zamanch, A(2006) indusrty and Rural development in developed country. New delhi.